

РЕЧ, произнесена от НИКОЛА ЙОНКОВ ВАПЦАРОВ при завършване на 26 випуск от Машинното училище, на прощалния банкет във Варна през яни 1932 г.

Господин капитан, господа офицери и преподаватели,

Изминаха шест години и ние си отиваме. От онзи детински ентузиазъм, който носеше всеки един от нас не е останало нито следа. Всичко е рухнало. Ние си отиваме и една голяма част ще мине под безрадостния припорек на безработните, останалите ще си наложат компромиси, които ще имат съществено значение за целия им живот, но не може да се избира - те ще бъдат компромиси за хляб и ето днес се събрахме за последен път да си подадем ръцете, събираме се, защото едва ли ще се видим някога, събираме се да кажем нещо, не да укоряваме, а да поправяме, не да създаваме злоби, а да изкореним техните поводи, не да пиеме, а да откриеме душите си.

За първи път аз ще мога да се явя от името на моите другари, от името на това свещено ние, което ще ни свърже на веки, от името на шестте години, от името на взаимното тегло, от името на взаимната радост.

Аз искам да ги оправдая тогава, когато бяха обвинени, защото наистина, не бяхме само ние виновни. Искам да разбия предубеждения, искам да докаже, че с формули не се управлява една душа; искам да ви разясня защо ние сме толкова далече от вас и защо ще бъдат още по-далече тези, които ще дойдат подире ни. Аз искам да разясня именно на вас, наши бивши началници, за да не сте учудени, за да не ни сочите валия пример на миналото, защото от там произлизат всичките противоречия, от там е и онзи конфликт, който днес е по-осезателен от всеки друг път.

Ние не можехме да бъдеме това, което вие сте били, не от някаква индивидуална особеност, а по чисто ативистични причини. Вие ни сочехте валиите лишения в миналото и с тях искахте да ни дадете импулс. Вие ни сочехте условията, при които сте работили и се удивлявахте на някаква наша капризна претенциозност. Не се удивлявайте! У вас небето беше по-светло. Вие вярвахте в неща, които нам днес се виждат смешни. Ние едва ли вярваме в нещо. И не сме виновни за това. У всеки един ту по-плитко, ту по-дълбоко има страх. Във своя сън ние дори чуваме кошмарния грохот на стъпки от безработни върволици.

Това не са поетически форми, това е една действителност, която не търпи никаква илюстрация, защото излиза фалшива, малка, хилава. Вие ни учехте на безпартийност; вие ни сочехте единствен стимул - България, но ние знаеме, че този стимул, колкото и да е мил, не облекчава суровите закони в борбата за хляб. Ние знаеме, че ще трябва да затънеме в блатото на една гибелна партизанщина, за да могат да ни подхвърлят окалян валък хляб.